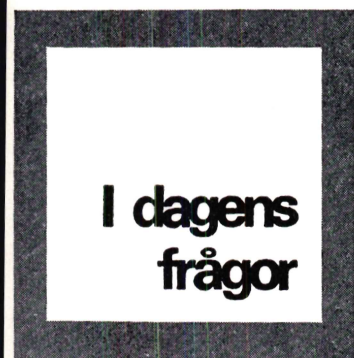

tisk tjänstgöring i många fall borde kunna göra en god insats som offentliga biträden i dessa ärenden. På grund härav förutsätter föreningen att de myndigheter, som kommer att ha hand om förordnandena av offentliga biträden, skaffar sig en god kännedom om vilka personer — utöver advokater och deras biträdande jurister — som är lämpliga att mottaga dylika förordnanden.

I övrigt föranleder inte remitterade betänkande till något förenings yttrande.

Äberopande det ovan anförda får Föreningen Sveriges Socialchefer tillstyrka utredningens förslag samt hemställa att till fortsatt övervägande upptages frågan om möjlighet till offentligt biträde i samhällsvårdsärenden inför barnvårdsnämnd."

Red: Sten Söderberg

Miljöforskningen samordnas

Miljöforskningen bör enligt ett riksdagsbeslut samordnas och därför har jordbruksminister Bengtsson tillsatt en sakkunnigkommitté med departementsrådet Allan Johansson som ordförande.

Det finns en forskningsnämnd inom naturvårdsverket men insatser på området görs också av andra statliga organ.

Med hänsyn till forskningsområdets stora spännvidd och svårigheter att dra klara gränser gentemot andra forskningsområden är det i och för sig naturligt att anslag till forskning som berör miljövårdsproblem har kommit att beviljas av olika organ. På grund av den mångskiftande karaktären hos de forskningsuppgifter som här anmäler sig torde det också vara ändamålsenligt att uppgifterna delas upp på ett antal institutioner. Det framstår emellertid som i hög grad angeläget, säger jordbruksministern i direktiven, att forskningen inom miljövårdsområdet så långt möjligt samordnas så att största möjliga effektivitet och mest ändamålsenliga användning av tillgängliga ekonomiska och personella resurser uppnås.

De sakkunniga bör inledningsvis göra en inventering av statens nuvarande insatser för miljövårdsforskning. Vid avgränsningen av forskningsområdet bör de sakkunniga utgå från den yttre miljön. De sakkunniga bör därefter undersöka efter vilka vägar en samordning av miljövårdsforskningen bör ske.

I samband med att samordningsproblemen tas upp till granskning av de sakkunniga torde frågan om *miljövårdsforskningens uppdelning* på grundforskning, tillämpad forskning och utvecklingsarbete komma upp. De sakkunniga bör därför bilda sig en uppfattning om hur fördelningen i stort av resurserna bör ske mellan de olika forskningsinriktningarna och lägga fram de förslag som föranleds av dessa överväganden.

Resultaten av miljövårdsforskningen är av grundläggande betydelse för hur de praktiska miljöproblemen skall kunna lösas. Såväl de statliga myndigheterna som kommunerna och industrin behöver snabbt få *tillgång till forskningsresultaten*.

Reningsverken som arbetsmiljö
Arbetsmiljön vid reningsverk kommer att utredas av en arbetsgrupp i arbetarskyddsstyrelsens regi. I gruppen ingår representanter för arbetarskyddsstyrelsen, socialstyrelsen, naturvårdsverket, kommunförbundet och kommunalarbetarförbundet.

Frågan om hälsorisker vid reningsverken har på senare tid aktualiserats på olika håll, bl.a. i Umeå, och genom en framställning från kommunalarbetarförbundet till arbetarskyddsstyrelsen. Arbetsgruppen skall nu svara för att frågan blir allsidigt och förutställningslöst utredd samt att förslag till ändrade anvisningar för anläggningar och arbete inom reningsverken kommer fram i den mån detta visar sig befogat.

Arbetskyddsstyrelsen har vidare beviljat FOA 22 000 kr för utvidgade undersökningar på ett antal anläggningar.

Arbetsgruppen leds av överläkare Gustav Weissglas.

Barnarbete och hamnarbete — två konventioner

Vid årets ILo-konferens i Genève behandlades bl. a. barnarbetet. Man enades om att det behövs en konvention om bestämda åldersgränser för sysselsättning av barn och ungdom. Stater som ratificerar konventionen åtar sig att omgående göra slut på allt barnarbete och helst höja minimiåldern för ungdomsarbete, som ej får vara lägre än 14 år.

De förslag till en konvention om hamnarbetarnas villkor som generalkonferensen antog, har bl. a. till syfte att skapa större säkerhet vid anställningen av denna arbetarkategori. Staterna uppmanas att i största möjliga utsträckning säkra permanent sysselsättning åt hamnarbetare. Vidare bör särskilda registreringskontor upprättas med uppgift att ge arbetare, som är registrerade som hamnarbetare, företrädesrätt vid nyanställning av arbetskraft.

Konventionen rekommenderar att myndigheter, arbetsgivarorganisationer och fackförbund inleder ett intimt samarbete för att säkra att man uppnår fulla fördelar av de nya lastnings- och lossningsmetoderna och vid behandling av gods i hamnarna över huvud taget.

Konventionen är ett juridiskt dokument, som i detalj genomgår de sociala konsekvenserna av den starkt ökade mekaniseringen i hamnarna.

Elva ILO-projekt i u-länder

Under första hälften av 1972 åtog sig ILO elva större tekniska samarbetsprojekt i utvecklingsländerna. Enligt beräkningarna kommer kostnaderna för dessa projekt uppgå till över 21 miljoner dollar, varav nästan 15 miljoner dollar skall betalas av utvecklingsländerna själva, medan resten ställs till förfogande av FN:s utvecklingsprogram, UNDP.

ILO skall bl. a. bistå vid utarbetandet av ett nationellt program för facklig utbildning i Jordanien. Andra utbildningsprojekt UNDP har godkänt kommer för ILO:s vidkommande innebära ett fortsatt bistånd till industrifackskolor i Costa Rica, Irak, Jamaica, Kenya, Panama och Qatar. Dessutom kommer ett lantbruksfackligt utbildningsprogram i Iran för första gången motta ekonomiskt stöd från UNDP i samband med ett nytt jordbruksprojekt i landet. ILO har tidigare i många år varit engagerat i detta program.

Influensaepidemi i slutet av året?

En våldsomfattande influensaepidemi av asiaten-typ kommer att bryta ut i slutet av året, spår flera dagstidningar.

Varningen utfärdades av amerikanska vetenskapsmän som sedan en tid tillbaka bedriver ett intensivt forskningsarbete för att få fram ett effektivt och snabbverkande influensavaccin.

De amerikanska forskarna hävdar nu att de har vissa möjligheter att hinna före influensaepidemin.

Man har nämligen lyckats framställa ett nytt influensavaccin som förhoppningsvis ska kunna stoppa framtida epidemier. Vaccinet har utvecklats av en hybrid av levande virus som inte tål hetta och som har kombinerats av hongkongvirus, berättar nyhetsbyrån AP.

Vid experimenten har vaccinet visat sig ge ett fullgott skydd mot asiaten.

Men det viktigaste är att vaccinet kan tillföras nya element som snabbt ger ett skydd mot smittsamma nya virus.

Det är det amerikanska nationella institutet för allergi och infektionssjukdomar som har utvecklat vaccinet. Man vaccineras genom att spraya sig i näsan i stället för att ta en spruta. Experterna säger att vaccinet måste genomgå en rad ytterligare experiment innan det kan bli tillgängligt för allmänheten.

Svenska forskare känner inte till vaccinet. Däremot vet man att en stor influensaepidemi kommer i slutet av året — precis som vanligt. De svenska forskarna är inte säkra på vilken omfattning epidemin får.

Kampen mot yrkescancer

Förebyggande av yrkesbetingade elakartade tumörsjukdomar är en av det moderna arbetarskyddets stora, men också mycket svåra uppgifter där ett internationellt samarbete är av största vikt. Detta framhålls bl. a. i arbetarskyddsstyrelsens yttrande över en ILO-rapport om dessa sjukdomar.

I en WHO-rapport från 1964 uttalas att cirka 3/4 av all mänsklig cancer kan anses härröra från yttre (exogena) faktorer. Man drar därav den slutsatsen att cancer i betydande utsträckning är förebyggbar genom att dessa cancerframkallande faktorer elimineras.

Arbetarskyddsstyrelsen har under de senaste åren i stigande utsträckning handlagt ärenden där yrkesbetingad cancer misstänkts eller kunnat ledas i bevis och där åtgärder av olika slag har ansetts motiverade. Som exempel på aktuella problem kan här anföras lungcancer föranledd av radon (radondöttrar) i gruvdrift, eventuellt samband mellan lungcancer och arbete med vissa bekämpningsmedel, hudcancer föranledd av vissa skäroljor, asbestbetingade tumörer i lungorna m. m. De åtgärder som vidtagits har i allmänhet syftat till att minska arbetstagarens exposition. I ett fall (amitrol) har resultatet blivit förbud att använda ämnet för tidigare avsett ändamål dvs som bekämpningsmedel.

Över huvud taget förtjänar i Sverige liksom i andra industriländer frågan om eventuella cancerogena arbetsmiljöfaktorer ständigt beaktande. Särskild uppmärksamhet ägnas f n ämnesklasser

som bekämpningsmedel, optiska vitmedel och specialkemikalier inom gummi- och plastindustrin. Det kan i det senare fallet röra sig om tex aminer eller diepoxider. Inte endast handelsvaror bör observeras utan även under arbetet bildade ämnen tex förbrännings- och pyrolysisprodukter som 3,4-benspyren.

Det stora intresset för dessa frågor framkom klart vid en av LO ordnad konferens i maj 1972. Deltagare var läkare och tekniker från LO, SAF, socialstyrelsen, arbetarskyddsstyrelsen och arbetsmedicinska institutet. Från arbetarskyddsstyrelsens sida övervägs f n vilka åtgärder som kan behöva vidtas i syfte att få ett samlat grepp om problemet yrkesbetingad cancer. Som angelägna sådana åtgärder kan nämnas registrering av cancerogena substanser eller faktorer inom arbetslivet, intensifierat inhämtande av utländska erfarenheter om sådana faktorer, kontakt med utländska institutioner med samma intressen, epidemiologiska utredningar av cancerfall inom svensk industri med hänsyn till möjligheten att påvisa samband med inom arbetsmiljön förekommande cancerogena faktorer samt forskning inom detta område.

Giftvarning på cigarettpaket

Sätt varningsmärke för hälsofara på cigarettpaketerna! Det kräver konsumentombudsmannen (KO). Rökningen innebär en hälsofara och det bör deklarerats på förpackningen, menar han. Marknadsrådet bör fastslå att marknadsföringslagen förutsätter en plikt att upplysa konsumenterna om tobaksrökningens skadeverkningar.

Varningstexter för hälsorisen finns redan i några länder, USA, Storbritannien och Island. I en del andra länder diskuteras om man ska införa sådana varningar.

Direktör Sture Ernow, Tobaksbolaget, säger i en intervju i *Arbetet*:

— Vi har diskuterat frågan i vår branschorganisation. Jag tror att vår kampanj "Rök måttligt" var effektivare än en sådan varning på paketen skulle bli.

Den vände sig alltså till dem som redan rökte, skulle inte nybörjarna påverkas av en varnings-lapp?

— Det är diskutabelt om de skräms bort av en sådan text.

Frågan är ju vilken effekt man vill nå med varningstexten. Enligt de amerikanska erfarenheterna, har ju rökningen inte minskat sedan man införde varningstexten på paketen. Och med tanke på att vi röker 3 gånger så lite per person här, så är det knappast troligt att rökningen skulle minska.

Ett bifall till KO:s krav kan få stor prejudicerande betydelse på frågan om upplysningsplikt även på andra områden där det föreligger hälsorisk, säger KO. Som sådana områden nämner han livsmedelstillätsatser och bekämpningsprodukter.

KO har också begärt förbud mot en cigarrettförpackning, där det finns en bild av lövverk i starka höstfärger och ett par som promenerar arm i arm.

Sjukvården får bygga för miljard 1973

Regeringen har fastställt en investeringsram för sjukvården som omfattar nya byggen på 500 milj kr under nästa år. Inom denna investeringsram ges förtur åt i första hand nya läkarstationer. Detta är ett led i en sjukvårdspolitisk målsättning, som ställer den decentraliserade öppna sjukvården i förgrunden.

Ett trettiotal nya läkarstationer kommer att byggas under nästa år. Även sjukhem för åldrings-sjukvården, psykiatriska kliniker och byggnader för psykiskt utvecklingsstörda tillhör de prioriterade områdena. Omkring 80 % av investeringsramen gäller dessa områden av sjukvården. Tillsammans med redan pågående byggnadsföretag beräknas investeringsvolymen för sjukvårdsbyggen under år 1973 uppgå till omkring 1 000 milj kr.

Halva tandvården gratis?

Sv.D. kunde den 12 augusti som ensam tidning avslöja något om de förslag 1970 års utredning om tandvårdsförsäkring väntas fram-

lägga. Enligt tidningen kommer utredningen att föreslå "allmän" tandvårdsförsäkring för alla vuxna. Det blir inget sjukronorssystem utan ett fast pris för varje behandling. Försäkringen betalar hälften av det priset och patienten hälften.

Utredningsresultatet publiceras vid månadsskiftet september—oktober, lagom till den socialdemokratiska partikongressen. Tandvårdsförsäkringen är ett löfte som regeringen tänker hålla till 1973 års valrörelse.

Så här formulerar socialminister Sven Aspling målet: — Det är angeläget att alla oavsett ekonomi och bostadsort får lika möjlighet till tandvård av god standard och till överkomligt pris.

En betydande del av vuxen-tandvården kommer att ombesörjas av tandläkare utanför folk-tandvården.

Det blir ingen återbäringstaxa med fri arvodesättning. Tandläkarvalet blir fritt. Resor till tandläkaren kommer inte att ersättas. Begär en patient "överbehandling" får han betala kostnaderna själv. 500 milj. kr väntas vårdreformen kosta samhället.

Kollision medicin—politik

I en ledare i *Läkartidningen* (33/72) behandlas några inlägg som gemensamt kan betecknas som "medicinsk futurologi". Slutklämmen är denna:

Utvecklingen irom det medicinska fältet i Sverige har på senare tid framför allt karakteriserats av förändringar av socialt slag. Lagstiftning om läkarnas arbetsförhållanden och patienternas möjligheter till ersättning av olika slag vid sjukdom har kanske inverkat mera på den medicinska utvecklingen än vad rent medicinska nyheter och framsteg förmått. Den ekonomiska trenden i samhället har samtidigt kommit att få ännu större inverkan på sjuk- och hälsovården.

Vi har hamnat i en situation där den medicinska vetenskapens krav stundom kolliderar med politikens och administratörers syn på och direktiv för sjukvårdsproduktion och där allmänhetens möjligheter att få den sjukvård den önskar inte tillgodoses.

I denna brytningstid måste läkarkåren — som vid upprepade tillfällen framhållits i denna spalt — i betydligt större omfattning än tidigare intressera sig för planeringen av dagens och morgondagens sjukvård, även med risk att bli bemött med argumentet att vi skall akta oss för alltför mycket professionell inblandning i åsiktsbildningen.

Materielprovning — nytt serviceföretag

Sjukvårdens Materielprovning-institut AB — SMP — har startat sin verksamhet. SMP är ett helägt dotterbolag till Spri. Företagets uppgifter är att utföra provningar och besiktningar av medicinsk utrustning och tekniska anläggningar på sjukhus. Syftet är att man ska medverka till att öka säkerheten och effektiviteten på utrustningsområdet. Arbetet inriktas också på att få ner kostnaderna inom sjukvården genom att medverka till att få fram den lämpligaste utrustningen vad gäller anskaffnings- och underhållskostnader.

I SMP:s arbete ingår att man kommer att erbjuda hjälp vid upphandling av materiel. Det kan exempelvis gälla att bedöma eller eventuellt pova offererad utrustning, att vid leveransbesiktningar kontrollera att utrustningarna uppfyller utlovade data. Institutet kommer att ha ett intimt samarbete med Spris utrustningsavdelning. Företagets vd, civilingenjör Arne Arnell räknar också med att SMP kommer att utföra utredningar för Spris räkning vid utarbetandet av provningsprogram för olika utrustningar.

Till hösten beräknar direktör Arnell att verksamheten ska vara i full gång. Redan nu kan dock SMP utföra vissa mindre undersökningar och utredningar samt samordna provningar på andra anstalter. Verksamhetens omfattning kommer att öka i takt med personalrekryteringen. I inledningskedet kommer SMP att ha en handfull medarbetare. Rekryteringen pågår och SMP kommer att anställa fackmän som är specialister och etablerade krafter inom sjukvårdsmaterielområdet.

Flera teleslingor för hörselskadade

650 000 svenskar är hörselskadade enligt de beräkningar som den statliga låginkomstutredningen lade fram hösten 1970, konstaterar *Auris*, organ för Hörselfrämjandet, april 72.

Hörselfrämjandets Riksförbund ser som en av sina väsentligaste uppgifter att spåra de hundratusentals människor som lever gömda och glömda, isolerade från "normalvärlden" på grund av hörselhandikappet. De behöver upplysning om den hjälp som idag kan ges för att bryta isoleringen, den medicinska, tekniska och sociala hjälp som samhället tillhandahåller.

Men till isoleringen har också statliga och kommunala förbiseenden i hög grad bidragit. Hur många av de 650 000 hörselskadade står utan möjlighet att delta i samhälleliga och kulturella aktiviteter av det ytligt sett enkla skälet att offentliga lokaler saknar teknisk utrustning, anpassad till hörselhandikappet? Det går inte att ge en exakt siffra på de hörselskadade som i detta avseende är eftersatta, nonchalerade och negligerade, men Hörselfrämjandets Riksförbunds studieorganisatörer över hela landet har påtalat de mycket stora bristerna i den kommunala servicen.

Att kunna gå på teatern, lyssna på en konsert, på ett föredrag i offentlig lokal, att kunna följa

kommunfullmäktiges sammanträden — det borde vara en självklar rätt som ges de hörselskadade, en rätt att liksom andra medborgare ta del av det samhälleliga och kulturella livet.

Det är en föga kostsam teknisk anordning som erfordras — en teleslinga med förstärkare i lokalen.

Professorn om Du-reformen

Det är svårt att få en del människor att inse att den nu pågående Du-reformen måste genomföras försiktigt och med hänsyn. Professor Gunnar Biörck har i en artikel i *SvD* gett några varningar som nu har tryckts om i hans roliga och viktiga bok "Uppriktigt sagt" (Allhems förlag, c:a 18:50). Under rubriken "En herre av annan mening" (en gammal definition på en riktig professor) refererar Leif Carlsson:

Två begrepp dominerar när Gunnar Biörck skriver om sitt eget fackområde — hänsyn och ansvar.

Det förra demonstreras, på ett litet men viktigt område, i den redan berömda promemorian om tilltalsord på sjukhus, här omtryckt under rubriken "Bortglömda självklarheter". Det väsentliga är här utgångspunkten:

Vid val av tilltalsord är det inte vad som passar mig själv bäst som har någon betydelse, utan i stället vad man kan förmoda den som man talar med skulle tycka bäst om. Det förra är självskhet, det senare är hänsynsfullhet.

Dock, Gunnar Biörck vore inte den han är om han inte avslutade framställningen så här (för ett oändligen karakteristiskt stilprov):

Som upplysning kan nämnas, att det i alla kulturländer, och fortfarande även i Sverige, torde få ankomma på den äldre att bestämma hur han vill bli tilltalad av yngre, och kvinnor att bestämma i förhållande till män. Det är således den äldre som lägger bort titlarna inom samma kön, och det är kvinnan som lägger bort titlarna med en man. Motsatsen uppfattas som okunnighet eller framfusighet.

Ny chef för Rfa

Till överdirektör i riks försäkringsverket från 1 juli 1972 har förordnats avdelningschef Hans Järnbrink.

Järnbrink är född 1911 och jurkand. Han blev tf byråchef i dåvarande pensionsstyrelsen 1960 och avdelningschef i riks försäkringsverket 1964. Järnbrink leder arbetet i den pågående sjukpenningutredningen.

Nyhyttan

Kurort och enskilt sjukhem

Storslagen bergslagsnatur — utmärkta promenadvägar — hög och torr barrskogsluft — sjukgymnastik — massage — bad.

Läkare: Med. Dr G. Smårs.

Behandling av invärtes sjukdomar, mag- och tarmsjukdomar, hjärt- och blodtryckssjukdomar, reumatiska åkommor. Konvalescens och rekreation. Prospekt och upplysningar genom rumsbeställningen. Tel. 0587/604 00.

Postadress: FACK 65, 710 32 JÄRNBOÅS.